

بررسی میزان سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان دانشکده‌های پیراپزشکی، پرستاری، مامایی دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان

مرجان کمالی پور^{۱*} محسن آزاد^۲ نجمه اشکانی^۱ زینب اسماعیل‌زاده^۱

۱. دانشجوی کارشناسی، فناوری اطلاعات سلامت، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان، بندرعباس، ایران.
۲. کارشناس ارشد، آمار زیستی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان، بندرعباس، ایران.

مجله اطلاع‌رسانی پزشکی نوین؛ دوره سوم؛ شماره اول؛ بهار و تابستان ۱۳۹۶؛ صفحات ۴۸-۴۰

چکیده

مقدمه: به منظور بومیایی نظام آموزش عالی و ایجاد یک فضای پژوهشی در محافل علمی مطالعه‌ای با هدف بررسی میزان سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی در بین دانشجویان دانشکده‌های پرستاری، مامایی و پیراپزشکی بندرعباس انجام گرفت.

روش‌ها: این مطالعه پیمایشی تحلیلی و از نوع کاربردی بر روی ۳۰۶ نفر از دانشجویان دانشکده‌های پرستاری، مامایی و پیراپزشکی بندرعباس انجام شد. روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای بوده است و ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه‌ی محقق ساخته شامل ۴۲ سوال با سه مؤلفه‌ی دسترسی، ارزشیابی و استفاده بود که روایی توسط متخصصان علم اطلاعات و دانش‌شناسی مورد تأیید قرار گرفت و پایایی این پرسشنامه توسط آلفا کرونباخ ۸۹ درصد به دست آمد. جهت تحلیل داده‌ها از نسخه ۱۹ نرم‌افزار SPSS و از آمار توصیفی و آزمون‌های *Tukey*، *ANOVA*، *T-TEST* استفاده شد.

یافته‌ها: میانگین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی 37.29 ± 11.04 بالاتر از حد متوسط بود. کمترین میانگین مربوط به دشواری جستجو و دسترسی به منابع از طریق وب‌سایت‌ها و بیشترین میانگین مربوط به کسب نمره خوب، گذراندن دوره یا ارتقاء مرتبه علمی بوده است. در بین مؤلفه‌ها، مؤلفه‌ی دسترسی، کمترین میانگین و مؤلفه‌ی استفاده، بیشترین میانگین را داشت. در این مطالعه ارتباط آماری معناداری بین درآمد و زیرگروه استفاده وجود داشت ($P\text{-value} < 0.05$).

بحث و نتیجه‌گیری: سطح سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان بالاتر از حد متوسط و نسبتاً مطلوب بود و دانشجویان توجه مطلوبی به کسب نمره‌ی خوب و ارتقای مرتبه علمی، تلاش برای ایجاد خلاقیت و ابتکار بیشتر در پژوهش و یادگیری مطالب جدید داشتند. لذا لازم است به عوامل موثر در افزایش سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی توجه بیشتری شود.

کلیدواژه‌ها: سواد اطلاعاتی، سواد رسانه‌ای، دانشجوی.

نوع مقاله: پژوهشی

دریافت مقاله: ۹۵/۰۷/۲۵ اصلاح نهایی: ۹۶/۰۵/۰۱ پذیرش مقاله: ۹۶/۰۵/۱۹

ارجاع: کمالی پور مرجان، آزاد محسن، اشکانی نجمه، اسماعیل‌زاده زینب. بررسی میزان سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشکده‌های پیراپزشکی، پرستاری، مامایی بندرعباس. مجله اطلاع‌رسانی پزشکی نوین. ۱۳۹۶؛ ۳(۱): ۴۸-۴۰.

مقدمه:

سواد رسانه‌ای معیاری از توانایی‌ها و قابلیت‌های فردی در درک مستقل رسانه می‌باشد. از مهم‌ترین اهداف سواد رسانه‌ای، آگاه‌سازی برای کاهش تأثیرات منفی رسانه‌ها بر مخاطبین و سبیل ارتباط جمعی می‌باشد [۴]. سواد رسانه‌ای به عنوان یک اندیشه کلیدی در حوزه ارتباطات مورد بحث می‌باشد که این امکان را به مخاطب می‌دهد تا برای افزایش درک

زندگی در دنیای امروزی به آموزش و پرورش مبتنی بر دانایی، تحقیق، نوآوری نیازمند می‌باشد [۱]. یکی از اجزای اصلی آن رسانه است که بخش زیادی از اوقات فراغت افراد را به خود اختصاص داده است و منبعی مهم برای دستیابی به اطلاعات مورد نیاز به شمار می‌آید [۲،۳].

نویسنده مسئول:

مرجان کمالی پور

دانشجوی کارشناسی، فناوری اطلاعات سلامت

کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان، بندرعباس، ایران.

تلفن: ۰۹۸ ۹۱۶۲۰۷۵۷۱۸ پست الکترونیکی: hit.marjan.k@gmail.com

و شناخت و قدرت نقد و تحلیل خود، گستره‌ی پیام‌های رسانه‌ای را به طور موثر و کارآمدتری تحت کنترل درآورد [۵].

سرعت فراگیری رسانه‌ها یکی از معیارها و مشخصه‌های جامعه اطلاعاتی است که بر چهارچوب زندگی خصوصی بشر به شدت تأثیرگذار است. در واقع سواد رسانه‌ای به عنوان مهارتی ضروری به انسان کمک می‌کند تا به طور مستقلانه فکر کند و تصویری همه جانبه و کافی از رسانه‌ها داشته باشد و به مخاطب این امکان را می‌دهد که با آگاهی کامل، پیام‌های رسانه‌ای را پردازش و به دانش موجود در هر رسانه‌ای دست یابد [۴]. دستیابی به سواد اطلاعاتی یکی از دستاوردهای مطلوب آموزش عالی می‌باشد، که بشر را قادر می‌سازد تا در تمام دوران زندگی خود به طور مستمر و هوشمندانه در جهت تکامل پیش رود و در جامعه به عنوان یک شهروند مطلع همکاری نماید. همچنین با یادگیری مهارت‌های سواد اطلاعاتی قادر به استفاده از طیف وسیعی از منابع اطلاعاتی به منظور گسترش دانش، پرسش‌های آگاهانه و توان تفکر انتقادی خود می‌باشد [۶]. سواد اطلاعاتی، به عنوان قابلیت برای درک سازماندهی اطلاعات، توانایی جستجو در میان انواع ابزارهای چاپی و الکترونیکی به منظور بازیابی، گزینش و ارزیابی دقیق منابع اطلاعاتی و به‌کارگیری نتایج پژوهشی به طور موثر به کار می‌رود [۷]. به طور کلی می‌توان گفت سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی، توانایی دستیابی، تجزیه و تحلیل، ارزیابی و انتقال اطلاعات در اشکال مختلف اعم از مکتوب و غیر مکتوب و مجموعه مهارت‌هایی که فرد را قادر می‌سازد تا نیازهای اطلاعاتی خود را تشخیص دهد می‌باشد [۸]. به منظور پویایی نظام آموزش عالی و ایجاد یک فضای پژوهشی در دانشگاه‌ها و محافل علمی لازم است که در دوره‌های کارشناسی، مهارت‌های سواد اطلاعاتی و سواد علمی دانشجویان به طور همزمان بهبود یابد تا در آینده به حداکثر ظرفیت آکادمیک خود برسند [۹]. بنابراین بدین منظور مطالعه‌ای با هدف بررسی میزان سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی بر حسب مؤلفه‌ها (دسترس، استفاده، ارزشیابی) و ابعاد (سن، جنس، مقطع تحصیلی، سطح درآمد و دانشگاه‌ها) در دانشجویان دانشکده‌های پیراپزشکی، پرستاری، مامایی شهر بندرعباس در سال ۱۳۹۴ انجام شد.

روش‌ها:

در این مطالعه روش پژوهش، پیمایشی تحلیلی و از نوع مطالعه کاربردی است. جامعه آماری شامل ۱۲۰۰ نفر از دانشجویان دانشکده پیراپزشکی، پرستاری، مامایی شهر بندرعباس در سال ۱۳۹۴ بوده است.

روش نمونه‌گیری، تصادفی طبقه‌ای متناسب بوده که هر دانشکده به عنوان یک طبقه در نظر گرفته شده و متناسب با دانشجویان آن دانشکده، تعداد نمونه به دست آمد. تعیین حجم نمونه با استفاده از جدول Krejcie & Morgan انجام شد. برای برآورد میانگین متغیر جامعه از فرمول
$$n = \frac{z^2 \cdot \frac{\sigma}{2} \times \sigma^2}{d^2}$$
 استفاده شد که n اندازه نمونه مورد نیاز است و Z ضریب اعتماد که از جدول توزیع نرمال استاندارد بدست می‌آید و σ انحراف معیار متغیر می‌باشد و d مقدار اشتباه مورد قبول در برآورد میانگین جامعه است.

در مطالعه ما $\alpha=0/05$ پس $z_{1-\frac{\alpha}{2}} = 1/96 - 3/8416$ و با استفاده از مقاله اشرفی‌ریزی انحراف معیار سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی برابر ۰/۴۴ بوده و مقدار d را نیز ۵ درصد قرار دادیم یعنی $d=0/05$ [۸]. با جای‌گذاری مقادیر در فرمول فوق، حداقل مقدار حجم نمونه برابر ۳۰۶ نفر از دانشجویان دانشکده‌های پیراپزشکی، پرستاری، مامایی محاسبه شد که ۱۸۰ درصد آن را دانشجویان دانشکده پرستاری، ۱۲/۷ درصد آن را دانشجویان دانشکده مامایی و ۶۹/۳ درصد آن را دانشجویان دانشکده پیراپزشکی شامل می‌شود. معیار ورود، دانشجویان دانشکده پیراپزشکی، پرستاری و مامایی در حال تحصیل بودند و چنانچه فردی پرسشنامه را به طور کامل پر نمی‌کرد، پرسشنامه مخدوش شده و از مطالعه خارج می‌شد. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه ساخته‌شده توسط دکتر اشرفی‌ریزی و همکاران می‌باشد [۸] که روایی توسط متخصصان علم اطلاعات و دانش‌شناسی مورد تأیید قرار گرفت و پایایی این پرسشنامه توسط آلفا کرونباخ ۸۹ درصد به دست آمد.

این پرسشنامه شامل ۳ مؤلفه و ۴۲ سوال بوده که مؤلفه اول دسترسی (سوال‌های ۱۲-۱)، مؤلفه دوم ارزشیابی (سوال‌های ۲۸-۱۳)، مؤلفه سوم استفاده (سوال‌های ۴۲-۲۹) است. پرسشنامه در طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت با سطوح (بسیار زیاد، زیاد، متوسط، کم و بسیار کم) که نمره‌گذاری آن از بسیار زیاد تا بسیار کم به صورت ۵ تا ۱ بوده، تنظیم شده است [۸].

میانگین نمرات ۲/۵-۱ نشان‌دهنده سطح ضعیف، ۳/۵-۲/۵ سطح متوسط و ۳/۵-۵ سطح مطلوب می‌باشد. اطلاعات دانشجویان محفوظ ماند و صرفاً جهت پژوهش بود. برای تحلیل یافته‌ها از آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی Tukey، T.test، ANOVA استفاده شد. نرم‌افزار مورد استفاده جهت تحلیل داده‌ها نسخه ۱۹ نرم افزار SPSS بود.

یافته‌ها:

رسانه مورد نظر ($3/59 \pm 1/00$) و توجه به اعتبار نویسنده ($3/51 \pm 1/12$) می‌باشد (جدول شماره ۳).

همچنین در مؤلفه استفاده بیشترین میانگین‌ها به ترتیب مربوط به کسب نمره‌ی خوب، گذراندن دوره یا ارتقاء مرتبه علمی ($3/84 \pm 1/23$)، تلاش برای ایجاد خلاقیت و ابتکار بیشتر در پژوهش ($3/81 \pm 1/20$) و یادگیری مطالب جدید ($3/76 \pm 1/18$) می‌باشد (جدول شماره ۴).

سوال سوم: آیا بین میانگین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان دانشکده‌های پیراپزشکی، پرستاری، مامایی بندرعباس بر حسب ابعاد (سن، جنسیت، مقطع تحصیلی، سطح درآمد، دانشکده‌ها) رابطه‌ی معناداری وجود دارد؟

- یافته‌ها در رابطه با تفاوت بین میانگین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان دانشکده‌های پیراپزشکی، پرستاری، مامایی بندرعباس بر حسب سن نشان داد سطح معنی‌داری $0/38$ و بیشتر از $0/05$ می‌باشد. در نتیجه تفاوت معناداری بین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان با سن آن‌ها وجود ندارد، همچنین داده‌ها نشان داد بیشترین میانگین گروه سنی مربوط به ۱۸-۲۵ سال می‌باشد.

- یافته‌ها در رابطه با تفاوت بین میانگین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان دانشکده‌های پیراپزشکی، پرستاری، مامایی بندرعباس بر حسب جنسیت نشان داد که با دو مؤلفه‌ی ارزشیابی و استفاده و سطح کل سواد رابطه معناداری وجود ندارد. اما در مؤلفه‌ی دسترسی، سطح معنی‌داری $0/02$ و کمتر از $0/05$ می‌باشد؛ بنابراین میانگین مؤلفه دسترسی سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی با جنسیت رابطه معنادار دارد.

- یافته‌ها در رابطه با تفاوت بین میانگین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان دانشکده‌های پیراپزشکی، پرستاری، مامایی بندرعباس بر حسب مقطع تحصیلی نشان داد سطح معنی‌داری $0/74$ و بیشتر از $0/05$ می‌باشد. در نتیجه تفاوت معناداری بین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان با مقطع تحصیلی آن‌ها وجود ندارد.

در جامعه مورد بررسی، ۷۲ درصد دانشجویان زن و ۲۸ درصد دانشجویان، مرد بوده‌اند که اکثریت (۹۶/۴ درصد) در بازه سنی ۱۸-۲۵ سال بودند. همچنین ۶۹/۳ درصد از شرکت‌کنندگان، دانشجویان دانشکده پیراپزشکی و ۱۸/۰ درصد آنان از دانشجویان دانشکده پرستاری و ۱۲/۷ درصد هم دانشجویان دانشکده مامایی را شامل می‌شدند. بیشترین دانشجویان در مقطع کارشناسی (۹۱/۳ درصد) و کمترین مربوط به مقطع کاردانی (۸/۷ درصد) بودند. بیشترین درآمد خانواده مربوط به گزینه بالاتر از ۹۰۰ هزار تومان (۴۰/۵ درصد) و کمترین مربوط به گزینه کمتر از ۱۰۰ هزار تومان (۳/۹ درصد) بود. در ادامه به ترتیب سوال‌های پژوهشی مطرح و بررسی می‌شوند.

سوال اول: میزان سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان

دانشکده‌های پیراپزشکی، پرستاری، مامایی بندرعباس چقدر است؟

میانگین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی $3/29 \pm 1/04$ بالاتر از حد متوسط و نسبتاً مطلوب بود. در بین مؤلفه‌ها، مؤلفه‌ی دسترسی کمترین میانگین ($2/93 \pm 1/04$) و مؤلفه‌ی استفاده بیشترین میانگین ($3/58 \pm 1/06$) را داشت (جدول شماره ۱).

جدول شماره ۱- میزان کلی سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان

مؤلفه	میانگین و انحراف معیار
دسترسی	$2/93 \pm 1/04$
ارزشیابی	$3/36 \pm 1/03$
استفاده	$3/58 \pm 1/06$
سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی	$3/29 \pm 1/04$

سوال دوم: میزان سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان

دانشکده‌های پیراپزشکی، پرستاری، مامایی بندرعباس در هر یک از مؤلفه‌های استفاده، دسترسی، ارزشیابی چقدر است؟

در مؤلفه دسترسی، بیشترین دشواری‌ها به ترتیب مربوط به شروع به کار تحقیق ($3/14 \pm 1/06$)، تعریف موضوع تحقیق ($3/13 \pm 1/02$) و استفاده از عمگرهای بولین (AND, OR, NOT) در جستجو ($3/07 \pm 1/12$) بود. (جدول شماره ۲).

در مؤلفه ارزشیابی بیشترین میانگین مربوط به توجه به تاریخ انتشار و روزآمدسازی رسانه ($3/61 \pm 0/98$)، توجه به مخاطبان و گروه هدف

جدول شماره ۲- میزان سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان از لحاظ مولفه دسترسی

ردیف	سوالات مؤلفه دسترسی	میانگین و انحراف معیار
۱	دشواری شروع به کار تحقیق	۳/۱۴±۱/۰۶
۲	دشواری تعریف موضوع برای تحقیق	۳/۱۳±۱/۰۲
۳	دشواری استفاده از عملگرهای بولین (AND, OR, NOT) در جستجو	۳/۰۷±۱/۱۲
۴	دشواری شناخت حیطه‌های موضوعی رسانه‌ها	۳/۰۵±۰/۹۵
۵	دشواری محدود کردن موضوع تحقیق	۲/۹۷±۰/۹۵
۶	دشواری مرتب کردن نتایج حاصل از جستجو بر اساس ارتباط با نیاز پژوهشی	۲/۹۳±۱/۰۵
۷	دشواری یافتن منابع روزآمد	۲/۹۲±۱/۰۰
۸	دشواری تعیین اعتبار یک وبسایت	۲/۹۱±۱/۰۲
۹	دشواری ساختن کلیدواژه های جستجو	۲/۸۶±۱/۰۷
۱۰	دشواری یافتن مقالات در پایگاه‌های اطلاعاتی پژوهشی موجود در وبسایت کتابخانه (مثل ProQuest Elsevier EBSCO)	۲/۸۵±۱/۱۰
۱۱	دشواری فهمیدن اینکه منابع در چه بخش‌هایی از دانشکده یافت می‌شوند.	۲/۸۵±۰/۹۷
۱۲	دشواری جستجو و دسترسی منابع مورد نظر از طریق وبسایت‌ها (مثل wiki-pedia google)	۲/۶۶±۱/۱۸

جدول شماره ۳- میزان سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان از لحاظ مولفه ارزشیابی

ردیف	سوالات مؤلفه ارزشیابی	میانگین و انحراف معیار
۱	توجه به تاریخ انتشار و روزآمدسازی رسانه	۳/۶۱±۰/۹۸
۲	توجه به مخاطبان و گروه هدف رسانه موردنظر	۳/۵۹±۱/۰۰
۳	توجه به اعتبار نویسنده	۳/۵۱±۱/۱۲
۴	توجه به اینکه رسانه مورد نظر از چه زبانی برای انتقال مفاهیم استفاده کرده است.	۳/۴۰±۱/۰۱
۵	توجه به اینکه رسانه موردنظر چه تصویری از یک گروه اجتماعی یا موضوع خاص ارائه می‌کند.	۳/۳۹±۰/۹۱
۶	توجه به اینکه چرا تصویر ارائه شده در بعضی از رسانه‌ها واقعی‌تر از بقیه به نظر می‌آیند.	۳/۳۵±۰/۹۹
۷	توجه به اعتبار و شهرت ناشر یا تهیه‌کننده رسانه موردنظر	۳/۳۴±۱/۰۳
۸	توجه به میزان استنادات رسانه موردنظر به منابع دیگر	۳/۳۳±۱/۰۱
۹	توجه به اینکه رسانه موردنظر چقدر دیدگاه‌های متفاوت را دربرگرفته است.	۳/۳۳±۱/۰۶
۱۰	استفاده یا آگاهی قبلی از رسانه مورد نظر	۳/۳۳±۱/۰۷
۱۱	استفاده از کمک دیگران مثل کتابداران، همکلاسی‌ها، دوستان، خانواده، اساتید و متخصصان موضوعی برای ارزیابی رسانه مورد نظر	۳/۳۲±۱/۰۱
۱۲	یادداشت‌برداری و خلاصه‌نویسی هنگام دریافت اطلاعات	۳/۳۱±۱/۰۶
۱۳	توجه به اینکه آیا نمودارها، جداول و تصاویر بکار رفته در رسانه مورد نظر، حاوی اطلاعات مهم و ضروری هستند.	۳/۲۸±۱/۱۰
۱۴	توجه به اینکه چه سازمانی بر توزیع و انتشار رسانه مورد نظر نظارت دارد و چه قوانینی راجع به آن وجود دارد.	۳/۲۴±۱/۱۰
۱۵	بررسی اطلاعات دیگر وبسایت‌ها هنگام بازدید از یک وبسایت جدید	۳/۲۳±۱/۰۷
۱۶	مقایسه اطلاعات دیگر رسانه‌ها هنگام پی بردن به وجود تفاوت در اطلاعات ارائه شده در رسانه‌ها	۳/۲۱±۱/۰۲

جدول شماره ۴- میزان سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان از لحاظ مولفه استفاده

ردیف	سوالات مؤلفه استفاده	میانگین و انحراف معیار
۱	کسب نمره خوب، گذراندن دوره یا ارتقاء مرتبه علمی	۳/۸۴±۱/۲۳
۲	تلاش برای ایجاد خلاقیت و ابتکار بیشتر در پژوهش	۳/۸۱±۱/۲۰
۳	یادگیری مطالب جدید	۳/۷۶±۱/۱۸
۴	ارج نهادن به تولیدات علمی دیگران	۳/۷۰±۱/۰۰
۵	گذراندن دوره و به پایان رساندن نگارش مقاله	۳/۶۷±۱/۰۳
۶	رعایت امانت‌داری در نقل مطالب دیگران	۳/۶۵±۱/۰۶
۷	توجه به طول مقاله، ساختار مقاله و تعداد استنادات	۳/۵۷±۰/۹۳
۸	توجه به بهبود مهارت‌های نوشتاری، پژوهشی و تحلیلی	۳/۵۲±۰/۹۷
۹	نوشتن مطالب به گونه‌ای که منجر به تولید دانش جدید شود.	۳/۵۲±۱/۱۰
۱۰	قراردادن اطلاعات در دسترس دیگران در قالب‌های مختلف (چاپی یا الکترونیکی)	۳/۴۷±۱/۰۸
۱۱	تحت تأثیر قرار دادن اساتید با توانایی‌های فکری خود	۳/۴۵±۱/۱۲
۱۲	توجه به کاربردی کردن نتایج تحقیق در زندگی شخصی و اجتماعی	۳/۴۴±۱/۰۱
۱۳	انجام یک بررسی جامع در مورد موضوع تحقیق	۳/۴۳±۰/۹۶
۱۴	عدم ناراحتی از نقد دیگران بر آثار علمی خود	۳/۴۲±۱/۰۵

یافته‌ها در رابطه با تفاوت بین میانگین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان دانشکده‌های پیراپزشکی، پرستاری، مامایی بندرعباس برحسب سطح درآمد نشان داد در حیطه دسترسی تفاوت معنی‌داری بین سطوح مختلف درآمدی وجود داشت، ولی در دیگر حیطه‌ها و نمره‌ی کل سواد، تفاوت معنادار وجود نداشت.

یافته‌ها در رابطه با تفاوت بین میانگین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان دانشکده‌های پیراپزشکی، پرستاری، مامایی بندرعباس برحسب دانشکده نشان داد سطح معنی‌داری ۰/۶۷ و بیشتر از $\alpha=0/05$ می‌باشد. در نتیجه تفاوت معناداری بین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان با دانشکده آن‌ها وجود ندارد.

بحث و نتیجه‌گیری:

در پژوهش حاضر که به بررسی میزان سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی پرداخته است، یافته‌ها نشان داد میانگین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی بالاتر از حد متوسط و نسبتاً مطلوب بوده که در مطالعات مشابه نیز اشرافی‌ریزی در زمینه میانگین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه اصفهان [۸] و پندپدیر و چشمه‌سهرابی [۱۰] و فرجی‌خیوای [۹] در زمینه سواد اطلاعاتی و اکرم‌شاهین و چشمه‌سهرابی [۲] و شجاعی [۱۱] در زمینه سواد رسانه‌ای، میانگین سطح سواد را بالاتر از حد متوسط و نسبتاً مطلوب دانسته‌اند. در مطالعه فرجی‌خیوای دانشجویانی که واحد درسی روش

تحقیق را گذرانده بودند، از نظر مؤلفه‌ی «مدیریت اطلاعات» با سایر دانشجویان اختلاف معناداری داشتند؛ که بیانگر این بود که جایگاه این درس در سواد اطلاعاتی دانشجویان از اهمیت خاصی برخوردار می‌باشد [۹]. در مطالعه صیفوری و غفاری میانگین سواد اطلاعاتی پایین‌تر از حد متوسط بوده است. این پژوهش پایین بودن سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان را ناشی از آشنا نبودن دانشجویان با انواع منابع اطلاعاتی و نحوه‌ی استفاده و بازیابی اطلاعات می‌داند. همچنین در حوزه‌ی آشنایی و استفاده از منابع کتابخانه‌ای، آموزش‌های لازم به دانشجویان داده نشده است که این می‌تواند از عوامل مؤثر در کم‌بودن سواد اطلاعاتی باشد [۱۲]. یافته‌ها در زمینه میانگین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی در سطح ابعاد نشان داد بیشترین میانگین، مربوط به بعد استفاده بوده و کمترین مربوط به بعد دسترسی بوده است. به نظر می‌رسد دانشجویان به کسب نمره‌ی خوب، گذراندن دوره یا ارتقاء مرتبه علمی، تلاش برای ایجاد خلاقیت و ابتکار بیشتر در پژوهش و یادگیری مطالب جدید اهمیت بیشتری می‌دهند. این یافته، با نتایج پژوهش اشرافی‌ریزی [۸] نیز مشابهت دارد.

یافته‌ها درباره تفاوت میانگین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی در بین دانشجویان دانشکده‌های پیراپزشکی، پرستاری، مامایی بر حسب جنسیت نشان داد میانگین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی بر حسب جنسیت معنی‌دار نمی‌باشد. یافته‌های اشرافی‌ریزی [۸] و شجاعی [۱۱] با پژوهش حاضر هم‌سو بود.

موضوع آموزش سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی چه به صورت عملی و چه به صورت تئوری به توسعه آن بپردازند؛
 (۲) برگزاری همایش‌های تخصصی و تهیه بروشورها و راهنماهای مفید و مناسب جهت آشنایی دانشجویان با رسانه‌های نوین؛
 (۳) اجرای نظرسنجی سالیانه برای تعیین نیازهای آموزشی دانشجویان.

تشکر و قدردانی:

بدین وسیله از دست‌اندرکاران مجله اطلاع‌رسانی پزشکی نوین و کلیه دانشجویانی که در اجرای این پژوهش ما را یاری نمودند، تشکر و قدردانی می‌گردد.

یافته‌ها درباره تفاوت میانگین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی در بین دانشجویان دانشکده‌های پیراپزشکی، پرستاری، مامایی بر حسب دانشکده نشان داد، میانگین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی بر حسب دانشکده معنی‌دار نمی‌باشد؛ اما در مطالعه مشابه اشرفی‌ریزی، تفاوت میانگین بین دانشکده دندانپزشکی با سایر دانشکده‌ها معنی‌دار بود که یکی از دلایل بالاتر بودن سطح سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی این دانشکده می‌تواند داشتن تحصیلات تکمیلی این دانشجویان باشد [۸]. در مطالعه صیفوری و غفوری، یافته‌ها نشان داد میانگین سواد اطلاعاتی تفاوت معنی‌داری با رشته‌های تحصیلی دارد و رشته مکانیک بالاترین میانگین و رشته الهیات کمترین میانگین در استفاده از منابع اطلاعاتی الکترونیکی را دارد [۱۲]. در مطالعه نوکاریزی نیز میانگین سواد اطلاعاتی معنی‌دار بوده و دانشجویان رشته علوم انسانی از دانشجویان رشته‌های فنی و مهندسی، علوم پایه و کشاورزی بیشتر بوده است [۱۳].

پژوهش حاضر نیز نشان داد بین میانگین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی با سطح درآمد دانشجویان در حیطه دسترسی رابطه معنی‌دار وجود دارد که این نشان می‌دهد دانشجویانی که سطح درآمد خانواده آنها بیشتر است میزان سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی آنها نیز بیشتر است که این نتایج با یافته‌های مطالعه اشرفی‌ریزی [۸] و شجاعی [۱۱] هم‌سو می‌باشد.

همچنین در مطالعه نوکاریزی نتایج نشان داد دسترسی به اطلاعات در استفاده از آن بسیار مؤثر می‌باشد، زیرا استفاده از اطلاعات باعث افزایش مهارت‌ها می‌شود و هرچه دسترسی پذیری اطلاعات بیشتر باشد، معمولاً افراد تمایل بیشتری به استفاده از آن دارند [۱۳].

در پژوهش حاضر به ارزیابی سطح سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان دانشکده‌های پیراپزشکی، پرستاری، مامایی بندرعباس پرداخته شد. هر چند در مجموع سطح سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی متوسط و نسبتاً مطلوب بوده است؛ اما دانشجویان نیازمند تلاش بیشتر و دوره‌های آموزشی در این خصوص می‌باشند که می‌توان با توجه به نتایج این پژوهش راهکارهایی برای تقویت مهارت‌های سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی دانشجویان ارائه کرد.

پیشنهاداتی که از انجام این پژوهش حاصل شد به شرح زیر می‌باشد:

(۱) جهت بالا بردن سطح سواد رسانه‌ای دانشجویان، مسئولین دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان می‌توانند از طریق واحدهای درسی با

References

منابع

- Salimi Pormehr S, Kariman N, Sheykhani Z, Alavi Majd H. Investigation of breast cancer screening tests performance and affecting factors in women referred to ardebil's health and medical centers, 2009. Journal of Ardabil University of medical sciences (jaums). 2011; 10(4): 310-18. [Persian]
- Kashfi S M, Khani Jaihooni A, Yazdankhah M. The effect of education about breast self-examination on knowledge, attitude and practice of women in Nourabad Mamasani health clinics, 2009. Pars Journal of Jahrom University of Medical Sciences. 2012; 10(1): 40-5. [Persian]
- Nooshinfar E, Bashash D, Khoda Karami N, Mohamadi G, Taghavi A, Shahani M, Hooseini L, Akbari ME. Melatonin and its importance in breast cancer prevention and treatment (a purposed review article). Iranian journal of obstetrics, gynecology and infertility. 2014; 17(118): 10-21. [Persian]
- Hashemian M, Heidarnia A, Amin Shokravi F, Akaberi A, Lmyyan M, Khassan Poor K. Survey of Believe Perceived in Women with Positive Family History of Breast Cancer and Its Prevention Methods. Iranian Journal of Obstetrics, Gynecology and Infertility. 2013; 15(35): 17-24. [Persian]
- Naghbi A, Shojaizadeh D, Montazeri A, Yazdani Cherati J. Studying Knowledge, Attitude and Behavior of Breast Cancer Screening Methods among Behshahr Dwelling Women. Iranian journal of health sciences. 2013; 1(2):75-82. [Persian]
- Soltanahmadi J, Abbaszadeh A, Tirgari B. A survey on the rate and causes of women's participation or nonparticipation in breast and cervical cancers screening programs. Iranian journal of obstetrics, gynecology and infertility. 2010; 13(3): 37-46. [Persian]
- Heravi Karimooi M, Poor Dehghan M, Faghihzade S, Montazeri A, Jadid Milani M. The Effects of Group Counseling on Symptom Scales of Life Quality in Patients with Breast Cancer Treated by Chemotherapy. Journal of Kermanshah University of Medical Sciences. 2006; 10(1): 10-22. [Persian]
- Mousavi HS. Knowledge, attitudes and practice of female students of Mashhad University of Medical Sciences in conjunction with the risk factors, diagnosis Early and methods of prevention of breast cancer. Iranian Journal of Breast Disease. 2012; 5(2-3): 30-43. [Persian]
- Mousavi M, Baharara J, Shahrokh Abadi KH, Zafar Bala Nezhad S. The effect of the extract on the expression of VEGF gene in breast MCF7 cells. Monthly Journal of Kermanshah University of Medical Sciences. 2014; 17(12): 749-58. [Persian]
- Mokhtary L, Khorami Marekani A, Habibpour Z. assessing health beliefs and breast cancer early detection behaviors among female healthcare providers in Tabriz health centers. Journal of Nursing Research Center of Tehran University (Iran Journal of Nursing). 2013; 11(4): 299-308. [Persian]
- Naghbi A, Vahid Shahi K, Yazdani J, Nooshenaie F. Knowledge, attitude and practice of male community health workers in mako township, iran about breast self-examination. Journal of school of public health and institute of public health research. 2009; 7(2): 61-8. [Persian]
- Ghazanfari Z, Mohamad Alizade S, Ezat Talab F. Knowledge, Attitude and Practice (Kap) Study Regarding Prevention of Breast Cancer in Working Women of Chaloos City. The Journal of Shahid Sadoughi University of Medical sciences (JSSU). 2006; 14(2): 51-55. [Persian]
- Firooze F, Tabeshian A, Karim Abade N, Hassanzade A. The effect of instruction on students' knowledge and attitude towards breast. Qom University of Medical Sciences Journal. 2011; 4(4): 21-26. [Persian]
- Sim HL, Seah M, Tan SM. Breast cancer knowledge and screening practices: a survey of 1,000 Asian women. Singapore Med 2009; 50(2):132-38. [Persian]
- Michael N Okobia, Clareann H Bunker, Friday E Okonofua, Osime U. Knowledge, attitude and practice of Nigerian women towards breast cancer: A cross-sectional study. World Journal of Surgical Oncology. 2006; 4(11).
- Karimi M, Hassani M, Khoram R, Ghaffari M, Niknami SH. The effect of education, based on health belief model on breast self-examination in

- health liaisons of zarandieh city. *Journal of East physician*. 2009; 10(4): 283-294. [Persian]
17. Yavari P, Mehrabi Y, Poor Hosseingholi MA. Knowledge and Practice of Women toward Breast Self -Examination: a Case-Control Study. *Journal of Ardabil University of Medical Sciences*. 2005; 5(4): 371-77. [Persian]
  18. Farshbaf Khalili A, Shahnazi M, Ghahvechi A, Torabi SH. Performance conditions of breast cancer screening methods and its efficient factors among women referring to health centers of Tabriz. *Iranian journal of nursing research*. 2009; 4(12-13): 27-38. [Persian]
  19. Godazande GH, Khani H, Khalilyan A, Atarod Z, Firouzjai M, Partoey A, et al. The knowledge and practice of women over 15 years of Sari city Compared to breast cancer. *Journal of Mazandaran University of medical sciences*. 2006; 16(52): 64-76. [Persian]
  20. Khani H, Moslemizade N, Montazeri A, Godazande GH, Ghorbani A. Breast cancer prevention: knowledge, attitudes and practices among Iranian health workers in southern coastwise of the Caspian sea in 2006: A multi center study. *Iranian quarterly journal of breast disease*. 2008; 2(1): 28-37. [Persian]
  21. Besharat S, Bakhshande Nosrat S, Rabei M. Awareness of the female students, health care personnel and patients to self breast exam. *Iran journal of nursing (ijn)*. 2004; 17(39): 71-8. [Persian]
  22. Banaeian SH, Kazemian A, Khayri S. A survey of knowledge, attitude and practice of referring women to health centers Boroujen to breast cancer screening methods and factors affecting it. *Semi-annually Shahrekord University of medical sciences journal*. 2006; 7(4): 28-34. [Persian]
  23. Fayazi S, Aarabi M, Bagheri M, Latifi SM, Basiri GH. A study on knowledge, attitude and practice of breast self-examination among female students in the Ahvaz University of Medical Sciences (short communication). *Jentashapir journal of health research (jentashapir)*. 2013; 4(1): 73-79. [Persian]

Students' media literacy and information literacy in para-medicine, nursing and midwifery faculties of Hormozgan University of Medical Sciences

Marjan Kamali Pour^{1*} Mohsen Azad² Najmeh Ashkani¹ Zeinab Esmail Zadeh¹

1. BSc Student, Health Information Technology, Student Research Committee, Hormozgan University of Medical Sciences, Bandar Abbas, Iran.

2. MSc, Biostatistics, Para-medicine Faculty, Hormozgan University of Medical Sciences, Bandar Abbas, Iran.

(Received 16 Oct, 2016

Accepted 10 Aug, 2017)

Original Article

Abstract

Introduction: In order to dynamize the higher education system and dominate a research-based atmosphere over scientific conventions, the present research was conducted with the aim of investigating Nursing, Midwifery and Paramedical students' information and media literacy in Bandar Abbas University.

Methods: The present applied, heuristic and analytical research was conducted on 306 (From 1200) Nursing, Midwifery and Paramedical students affiliated with Bandar Abbas University of medical sciences. The sampling method was randomized and stratified. A questionnaire developed by the researcher was used to collect the data. It involved three factors: access, evaluation and use. The reliability and validity of the instrument was established by the field specialists. SPSS 19 was used for statistical data analysis. Descriptive tests as well as Tukey test, ANOVA and T-test were also used.

Results: The mean media/information literacy was found to be 3.29 ± 1.04 which was above the average. The lowest mean score was and belonged to the Find difficulty of web-based sources. The highest mean score was estimated to be and was that of accomplishing an article submission. Among the factors involved, access showed to have the lowest mean score while evaluation enjoyed the highest score. Income and the sub-group showed to be significantly correlated ($P < 0.05$).

Conclusion: In the present research, students at Bandar Abbas University of medical sciences showed to have a media/information literacy above the average level which was considered as relatively good. The participants showed to pay adequate attention to high academic achievement and scientific promotion, Efforts to create more creativity and innovation in research and learn new content. Therefore, more attention needs to be paid to factors involved in promoting media/information literacy.

Key words: Information Literacy, Media Literacy, University Students.

Citation: Kamali Pour M, Azad M, Ashkani N, Esmail Zadeh Z. Students' media literacy and information literacy in Para medicine, Nursing and Midwifery faculties of Bandar Abbas University. *Journal of Modern Medical Information Sciences*. 2016; 3(1): 40-48.

Correspondence:

Marjan Kamali Pour

Student, Health Information Technology

Student Research Committee, Hormozgan University of Medical Sciences, Bandar Abbas, Iran.

Tel: +98 9162075718

Email: hit.marjan.k@gmail.com